

АЛЕКСАНДАР ГЕЉЕВИЧ ДУГИН*

- *Алекса̀ндре Гељевичу, изгледа да савремени свет̄и улази у тачку бифуркације, њосле чега може доћи до његовог развѣјка, стабилности, реда или хаоса, нестабилности, нерѣда?*

Ја посматрам садашњу међународну ситуацију као крајње логичну и крајње разумљиву. Тачка бифуркације, то је могућност одвијања процеса у два правца. Стварно се ти процеси одлично прорачунавају савременим математичким методологијама. То је један од модела схватања стварности. У свакодневной свести хаос представља нешто што је непредвидиво, али с тачке гледишта егзактних наука хаос се може предвидети, описати. Али у ком правцу ће поћи развѣјак када пређе тачку бифуркације, да ли ће доћи до решења или самоорганизације система, тешко је рећи.

- *Шта се то догађа у савременом свету с тачке гледишта теорије енергѣјике?*

Свет је дошао до тачке бифуркације, али на хаос уопште изгледа и не мирише. Постоје две варијанте друштвеног развѣјка светског друштва. Развѣјак биполарног света у другој половини XX века одредио је структуру међународних институција, блокова и групе земаља. Јалтски светски поредак одржао се до почетка деведесетих година. Затим се једна од носећих конструкција тог двополарног света у лицу Совјетског Савеза порушила притиском споља и труљењем изнутра. Тај систем је постао нефункционалан. То што се сада догађа у Ираку, Авганистану, то је наредна етапа дисоцијације, одрицање

* *Истакнути светски геополитичар, председник Међународног Евроазијског пакта, писац низа студија о геополитичким проблемима.*

од старог света. Отуда су основне међународне институције тог претходног светског поретка ОУН, НАТО, УНЕСКО, као и многе регионалне организације, престале да буду стабилизациони фактор међународне политике.

Сада свет иде по два једнако могућна сценарија. У том свету ће бити или један пол, и све међународне институције ће бити провајдери америчке светске хегемоније. Такав развитак би довео до тога да би се цео свет претворио у Сједињене државе света, а амерички систем вредности био пројектован за цео остали свет, а сви који то не прихватају били би подвргнути уништењу.

Али, постоји и друга варијанта светског развитка. После преласка тачке бифуркације може настати вишеполарни свет, на пример, Европа, Евроазија, Азија, Арапски свет, Трансахарска Африка. Тај вишеполарни свет, подељен на већа пространства, то је друга подједнако реална могућност развитка човечанства.

У садашњем светском систему није могућан развитак у "старом кључу". ОУН сада не може да извршава функције које јој налаже Повеља. Налазимо се на прагу избора. Сада није могућно одржавање суверених држава јер је то елемент претходне етапе социјалног развитка, а у савременом свету опстају: или глобални свет без државе, или државе које су обједињене у неке веће блокове у оквирима вишеполарног. Са суверенитетом и свим традиционалним вредностима треба се растати.

Ти колективни идентитети, који су себе одређивали као државе, сада подлежу одређеној еволуцији, а шире-растварању и нестанку у сутрашњем свету. И по првом и по другом сценарију, неће бити ни државе Русије, ни државе Француске, ни државе Украјине, ни државе Немачке. Биће цивилизацијских блокова који су засновани на другим принципима, али ти блокови ће бити способни да заштите своје суверене принципе.

- *Да ли узрок тих процеса лежи у објективној равни, или се одређују субјективним принципима, где се једна воља намеће другој? Да ли ће "злаћина милијарда" одређивати будућности, приморавати остали свет да ради за њих?*

Логика светске историје се креће од традиционалног ка савременом друштву, од религиозног погледа на свет ка светским материјалистичким, тачније, прагматистичким погледима. Смена различитих формација, парадигма човечанства, има

јасну усмереност и зато оно што се сада догађа не може да се сведе ни на злу вољу ни на експлозију информационих комуникација.

□ *Ни на заверу циониста?*

Знате, ја сам проучавао конспирологију. То је један од упрошћених облика објашњења сложених појмова. Она је интересантна с гледишта социјалне теорије, али то је посебна тема разговора. Логика развитка историје је у другом. Човек као морално, етичко биће може се односити према таквој логици развитка од традиционалног ка савременом друштву на разне начине. Када је он на страни прогресиста, онда се у свету одвијају позитивни процеси, човек може усвојити многе технологије, растати се са стереотипима, навикама. Тада се одобрава људско клонирање, када долази до ослобађања од суштине онога што је чинило основу човека и његове егзистенције. Али ако се одлучи за ту страну савремености, човек поставља питање како да то уради боље, брже. Овде се намеће још дубље питање. А, да ли је савременост добра? Да ли је добро одрицање од традиција? Да ли је човек обавезан да се ослободи од својих корена, идентитета, језика, културе? То је лоше и ми почињемо да примамо догађаје у свету у далеко дубљој перспективи, и у том смислу преосмишљавамо ново време, просвећеност.

□ *Али шешко је одрећи се етничких традиција. Држава је била увек највећа вредности самоорганизације друштва. Сада постоје огромне државе које не желе хегемонију једне, чак веома моћне земље.*

Безусловни симбол и феномен светског развитка су САД, које не само да представљају успешну државу или некакав спретни народ, већ врхунац развитка савременог света, основу "златне милијарде". Али, огроман број становништва земље наставља да живи у традиционалним вредностима. Индијска, словенска цивилизација, као и кинеска и евроазијска, фактички цео свет, нису спремне да ковертирају свој потенцијал у тај систем ултра савремености који оличавају САД и њихов "нови светски поредак".

Ствар није у томе ко ће бити заобиђен, већ у томе ко ће dospети у "златну милијарду". Пошто се услови, квалитет у животни стандард одреде од стране земаља "златне милијарде" онда се морална оцена, етика тог процеса идентификује са сопственим интересима Сиромашни не желе да буду сиромашни, али они богатство не цене као апсолутни критери-

јум. Управо тиме они одржавају везу с традиционалним друштвом.

Савремено америчко друштво изједначава (на основи англо-саксонске етике) богатство са светошћу или грехом. Та етика лежи у основи "златне милијарде" и либерализма и то се исписује као систем вредности света. Онај из традиционалног друштва ко се с тим слаже, постаје "агент утицаја" таквог историјског развитака, по америчким критеријумима. Али огромна већина човечанства за то уопште није спремна.

Зато изазов САД не чине ни ислам, ни фундаментализам, већ традиционално човечанство које не жели да прихвати тај темпо, те моделе којима иде "прогресивно" човечанство - америчко, клонирано, секуларизовано.

- *Можда је њправилније: не сџавља ислам изазов САД, већ обрнуџо?*

Ја сам баш то и нагласио. У свету не постоји фундаментални исламизам. Председник САД мисли да је наметање америчких вредности по целом свету - чињеница која се сама по себи разуме. Амерички аутизам изједначава своје вредности с општечовечанским вредностима. То је синдром америчког месијанства. Буш код мене не изазива симпатије, али он поседује умеће да разголићује зло, он нам помаже да схватимо у чему је ствар. Буш у себи оличује разголићеност америчког зла. Ако он мобилише цело човечанство на борбу са САД, он ће се чак спасити од пакла.

- *У савременом свеџу нико не може бити конкуренција америчком лидерсџву?*

Појединачно сада нико не може представљати изазов САД. Ни Кина сама, ни Европа сама, још мање Русија, или исламски свет. Ако ми предложимо хипотетичку биполарност у ранијем класичном кључу, ништа се неће десити. Америка користи регионалне противречности. Кина ће бити у конфликту с Индијом и Вијетнамом, Европа ће се сукобити с Русијом и исламским светом. Принцип је прост: подели и владај. Америку може зауставити консолидовано човечанство уједињеног света, човечанство које се залаже за вишеполарност. Против САД се може водити само заједничка борба, ни једним другим начином се не може супротставити САД.

Русија треба да учини покушај регионалне глобализације. И у једнополарном, и у вишеполарном свету држава просто неће бити. Елементи тога ће бити, али националне админи-

страције неће бити. Против САД се може водити борба ако дође до уједињења у цивилизацијске блокове. Само се тако могу локализовати хегемонистичке тежње САД. Америчка цивилизација има право на егзистенцију, на процват, на лидерску позицију у свету, али упоредо с другим цивилизацијама. Зато је садашњи задатак да се америчка експанзија врати у оквире атланско-тихоокеанског простора, да се САД ограничи океанима, да се врате Монроевој доктрини. То није само наш стратешки задатак, то је задатак и Кине, и Европе, и исламског света.

- *Ако амерички вектор свејског развѣика победи и буде одређивао све, онда ће се разрушити систем националних држава, националних култура, националних језика?*

Знате, Америка је настајала као земља у којој нема националних култура, или оне нису регулисане правним нормама. САД су изграђиване на признању одсуства колективног идентитета. То је логика либерализма, то је логика развѣика англосаксонске номиналистичке филозофије, англосаксонског духа. Та логика лежи у основи савременог развѣика. У том смислу Американци чак и не схватају да се при томе нешто може изменити. Они мисле да ако неко не прихвати њихов систем вредности и њихова правила, да је тај једноставно недовољно развѣикан. Американци не виде друго, алтернативно уређење.

Зато сами Американци не стоје пред моралним избором или питањем да ли ми нешто треба да угушимо, разоримо, уништимо. Они говоре: цивилизовати, развити, укључити у савремени свет, унети демократију, дати слободу информација. То је традиционални амерички расизам. САД искрено себе сматрају врхунцем развѣика човечанства, његовим највишим врхом. Све остало је - неразвијени Запад.

При таквом светском поретку рађа се опасност не само за националне културе, језике, религије, етике. То је пре свега опасност за човека. Човек без квалитета није прави човек. Житељ будућег америчког једнополарног света - то је човек без свести, он је неприродан. Тада долази до нужности клонирања људи, оно што је у своје време немачки писац филозоф Роберт Музил назвао "човеком без својстава". Реални човек без својстава, без подсвесног, без савести и историјске свести је клон. Зато, будући да је створен вештачки, он бива програмиран споља.

То није нова идеја. Још је Џон Лок разматрао суштину човека као "tabula rasa". Али "tabula rasa" се у стварности стал-

но попуњава културом, знањима, генима. Генетички инжењеринг је и позван да прекине ту везу са културом и човековом антрополошком матрицом. Амерички поредак, у великим прорачунима, будући да је глобализован, у најскорије време ће захтевати неки преокрет антропологије, долазак новог човека. Нови човек у глобалном свету ће бити клонирани човек, без подсвести и без својстава. Иза малих и јевтиних америчких шунки, мекдоналдса, америчке телевизије, филмова, мас-културе, стоји идеја стварања киберга, вештачког човека. Постоји интересантна карикатура када један телевизор гледа други телевизор. О томе говоре многи теоретичари постиндустријског друштва, на пример, Данијел Бел. Развој технологије омета култура. Култура је резервоар националног традиционалног, душевног. Право технолошко друштво настаје онда када култура, у том кругу и национална, буде ликвидирана, буде подвргнута својеврсном геноциду.

Од свега тога се не страхује. То се говори потпуно мирним тоном: култура смета, ми смо обавезни да рационализујемо друштвени живот. На пример, разноврсност језика, то је нетехнолошко. Људима је компликованије да један другога разумеју, компликованије је куповати и продавати, градити.

- *Али јединство у разноврсности, како је говорио Аристотел...*

Јединство разноликости, то је вишеполарни свет. Човечанство је дужно да одбрани себе пред лицем новог светског поретка и његовим клонирањем. Многи наши савременици су већ преклони, већ је бачен изазов човечанству као јединству у разноликости. Америчка парадигма једноличности у јединству, када се одвија потпуна унификација индивидуалног сведена је до атомног нивоа. То и јесте јединство једноликости.

- *А како се Русија, Украјина могу ујединити у вишеполарни или једнополарни свет? Класичним путем друштво ће се самоорганизовати само у оквирима државности, а култура добиће развијак.*

Разматрати Русију и Украјину ван вишеполарног или једнополарног света није могуће, јер је сада све узајамно повезано. Русија нема алтернативе, она треба да изврши избор у садашњој тачки бифуркације. Или примамо америчку претњу, претњу глобализма и ишчезнемо као национална држава, или ће се Русија развијати у вишеполарном свету. У таквом свету Русија има своје место, има степен слободе, постоји могућност да одбрани свој сопствени избор.

Вишеполарни свет је неопходан услов постојања развика Русије. У једнополарном свету, најутицајнији идеолог једнополарног света Збигњев Бжежински је то показао, за Русију нема места. С његове тачке гледишта рационалније и технолошичније би било када Русија не би била једна целина.

Вишеполарни свет, то није само питање, већ и одговор. Главни задатак данашње Русије је да одбрани такав свет. Решењу тог задатка треба подредити све - ресурсе, идеологије, реформу. Не можемо се бавити реформом административног система, ако се нисмо определили у односу на тачку бифуркације.. Од тог фундаменталног избора зависи да ли ћемо бити у алијанси с Европом, с Кином. Или ће опет носиоци разних утицаја, противници цивилизације - протоклони, у лицу наших западњака америкофила убедити нашег председника да је нужно признати лидерство Америке. Понављам, у једнополарном свету Русије просто неће бити, нас ће просто раздвојити и разрушити. Избор пак вишеполарности као вектора светског развика, води ка нужности да се иде на интеграцију постсовјетског простора. Разговор који Русија почиње да води с позиција силе час с Грузијом, час с Украјином, просто је искључен. Ми смо од свих више заинтересовани за тај многополарни свет и дужни смо да демонстрирамо своју добру вољу према земљама ЗНД.

- *Али ако немају државу, еїноси се брзо расїадају, асимилирају.*

У империјама етноси живе вековима, миленијумима. Примери су царска, као и совјетска империја. У Француској је пре триста година живело 120 народности, а сада нема ни трага од етнографских и етничких група. У Русији, извините, хиљадама година живе многобројни етноси. То је национална политика великих простора. На пример, Украјинци треба да схвате да интеграциони процеси с Русијом нису русификација, не воде губљењу националних вредности, већ обрнуто. То је једина могућност да се сачува Украјина као особена и специфична етнокултура и религиозна цивилизација. То је сложено за објашњење, али треба објаснити.

- *Традиционално аїомско оружје је одржавало светїски сїаїус - било је гаранција мира на земљи. Да ли је сада аїомско оружје инсїрументї мира?*

Атомско оружје може сачувати свет, али не само по себи. Атомско оружје је само средство, само продужење полити-

ке. Суштина рата остаје неуздрана, како је то формулисао Клаузевиц. Атомско оружје је настало као продужење "хладног рата" и само је продужење политике. Атомско оружје је и сада продужење политике порушеног диполарног света.

Међутим, ако изградимо једнополарни свет, атомско оружје ће имати само САД, преостале ракете и атомске војне резерве ће уклонити под видом хуманитарне помоћи или емитовањем на МТВ песама Бориса Мојсејева. Тада ће атомско оружје бити продужење политике једнополарног света, а ми треба да говоримо о атомској вишеполарности. Атомском потенцијалу САД супротставља се светски атомски потенцијал.

Дакле, Русија не само да треба да сачува свој атомски потенцијал, већ и да повећава своју атомску моћ. За Русију је неопходно да се укључи у процес полификације атомског оружја у другим евроазијским државама. Наша гаранција је атомска многополарност, када ће низ већих држава поседовати атомско оружје да би водиле самосталну спољну и унутрашњу политику, обуздавајући потенцијалну агресију. Атомска Европа, атомска Азија, атомска Кина, слободан атомски Јапан, то је гаранција нове атомске политике и очувања вишеполарног света. Атомско оружје је продужетак нашег вредносног политичког система. Ми ћемо одбранити наше духовне, сакралне вредности, искључиво атомским оружјем или оружјем нове генерације. Онај ко се не брине о својој атомској безбедности и расипа средства у критичном моменту за народ, тај ће бити роб. Треба умети бранити себе. Ако хоћеш мир, спремај се за рат.

- *Али ново мишљење Горбачова, ставља у фокус управо немогућности да се политички проблеми решавају атомским оружјем?*

Горбачов је отпадник, он је разрушио велику државу. Репрезентативније идеје и вредносне позиције имају Баркашов, Новодворски и њима слични.

- *Русија не треба да учествује у глобалним процесима и да се придружи антиглобалистима?*

Око нас су границе света. Ми треба да постанемо субјект, а не објект светске политике јер ће нам иначе поставити циљеве које ми не можемо да не прихватимо. Русија сада треба да учествује у глобалним процесима. То је могуће само у оквирима вишеполарног света. Вишеполарни свет такође претпоставља глобализацију, у том оквиру и регионалну. Понављам:

у глобалном свету нема ни Русије, ни Украјине, ни Белорусије. У вишеполарном свету постоји само Евроазијски Савез. У свету су промене неизбежне. Бруталне, сурове, оштре, неодложне и веома драматичне. Ја понављам - неизбежне. Русија мора да прихвати или један или други модел промена. У вишеполарном свету ми задржавамо наслеђе, у једнополарном свету смо осуђени на распад.

- *Колико социјално̄ времена̄ треба да би дошло до̄ тих̄ промена̄ о којима̄ зоворише̄?*

Геополитички циклуси су дуги. Они се протежу на векове. Оно што је за мене било јуче, за друге је незапамћена прошлост. Човечанство нема геополитичког времена које би трајало једну-две деценије. Догађаји о којима смо говорили одвијају се сада, овог момента. То видимо, осећамо на себи. С тачке гледишта геополитике сада или јуче не игра никакву улогу. Када се догодио слом двополарног света 1989. или 2003. године? Сада или када је пао Берлински зид? То јест: немамо никаквог времена. Што дуже одлажемо решење глобалних проблема, то за Русију настаје више тешкоћа.

